סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכת כשרה היכי דמיא אוגרת היכי דמיא מסוכסכת א"ר אליעזר אוגרת משתי רוחות מסוכסכת מרוח אחת מאי שנא משתי רוחות דמורשא קמא מחליש ומורשא בתרא בזע מרוח אחת נמי חורפא דסכינא מחליש מורשא בזע דקאים ארישא דסכינא סוף סוף כי אזלא מחלשא כי אתא בזע כגון שהוליך ולא הביא אמר רבא ג' מדות בסכין אוגרת לא ישחוט ואם שחט שחיטתו פסולה מסוכסכת לא ישחוט בה לכתחלה ואם שחט שחיטתו כשרה עולה ויורד בסכין שוחט בה לכתחלה א"ל רב הונא בריה דרב נחמיה לרב אשי אמרת לן משמיה דרבא מסוכסכת פסולה והא (אמר רבא) מסוכסכת כשרה לא קשיא כאן שהוליך והביא כאן שהוליך ולא הביא אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי דמיא לסאסאה מאי אמר ליה מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן אמר רב חסדא מנין לבדיקת סכין מן התורה שנאמר ושחטתם בזה ואכלתם פשיטא כיון דכי נקב טריפה בעיא בדיקה לחכם קאמרינן והאמר רבי יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא במערבא בדקי לה בשימשא בנהרדעא בדקו לה במיא רב ששת בדק לה בריש לישניה רב אחא בר יעקב בדק לה בחוט השערה בסורא אמרי בישרא אכלה בישרא לבדקה אמר רב פפא צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא (ואתלתא רוחתא) אמר ליה רבינא לרב אשי אמר לן רב סמא בריה דרב משרשיא משמך דאמרת ליה משמיה דרבא צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלתא רוחתא אמר ליה אבישרא ואטופרא אמרי ואתלתא רוחתא לא אמרי איכא דאמרי אבישרא ואטופרא ואתלתא רוחתא אמרי משמיה דרבא לא אמרי רבינא ורב אחא בריה דרבא הוו יתבי קמיה דרב אשי אייתו סכין לקמיה דרב אשי לבדקה אמר ליה לרב אחא בריה דרבא בידקא בדקה אטופרא ואבישרא ואתלתא רוחתא אמר ליה יישר וכן אמר רב כהנא רב יימר אמר אטופרא ואבישרא צריכא אתלתא רוחתא לא צריכא מי לא א"ר זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשרה שחידודה קודם לליבונה וקשיא לן האיכא צדדין ואמרינן בית השחיטה מרווח רווח הכא נמי בית השחיטה מרווח רווח אמר רב הונא בר רב קטינא אמר רבי שמעון בן לקיש שלש פגימות הן פגימת עצם בפסח פגימת אוזן בבכור פגימת מום בקדשים ורב חסדא אמר אף פגימת סכין ואידך בחולין לא קא מיירי וכולן פגימתן כדי פגימת המזבח

וכמה

כאן שהוליך והביא. הוה מצי לשנויי הא דקיימא ארישא דסכינא והא דקיימא באמצע: **אבישרא** ואטופרא. אבישרא משום ושט ואטופרא משום קנה: **פגימת** אוזן בבכור פגימת מום בקדשים. איצטריך תרוייהו פגימת אוזן בבכור לשחוט עליו במדינה וקדשים איצטריך משום ערוה של נקבה דלא הויא בכלל בכור אי נמי איצטריך קדשים דלא נימא פגימת מום ליפסול מעל גבי המזבח הויא פחות מחגירת הצפורן והא דלא חשיב בהדייהו פגימת מזבח ולימא ד' פגימות הן מצינו למימר משום דפגימת מזבח בהדיא כתיב (דברים כז) אבנים שלמות אע"ג דבקדשים נמי כתיב תמים לא משמע ממש בלא פגימה דבכמה מקומות לא חיישינן אם נחתך ממנו הכשר או העצם:

וכמה

סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה. ואין בה חילוק בין אוגרת למסוכסכת שאפי' כולם מסוכסכות פסולה דמסוכסכת היינו שאין לפגימה אלא עוקץ אחד ועוקץ השני הוחלק במשחזת ומכשרינן לה לקמן כי איכא חדא פגימה[א] בשהוליך ולא הביא שלא פגעה השחיטה בעוקץ משהגיע לסימנין[ב]: **והוא דקיימא ארישא דסכינא.** שכשהגיע לעוקץ עדיין לא נחתכו העור והבשר שיקרע העוקץ את הסימן בירידתו אבל כאן שיש פגימות הרבה אפילו כולן מסוכסכות עוקץ של פגם הראשון מחליש העור והבשר והפגם השני בא לסימן וקורעו. והא דתנן (לקמן דף יח.) השוחט במגל קציר דרך הליכתה בית הלל מכשירין (א) מפני שמגל קציר עוקצי הפגימות כפופים אחד אחד ואין קורעים דרך הליכתם כלל אבל עוקץ שאינו כפוף קורע אפי' בירידתו [ג]שהסימן יורד ממנו ונכנס לתוך הפגם: **מסוכסכת כשרה.** וכדמפרש ואזיל: **משני רוחות.** שיש ב' עוקצים לפגם אחד לראשו ואחד לסופו. [ג]אוגרת לשון (משלי ו) אגרה בקציר מאכלה לשון אסיפה שאוגרת הציפורן לתוכה בין ב' עוקציה: **מרוח אחת.** שאין לפגימה אלא עוקץ אחד והשני הוחלק במשחזת ואינה אוגרת אלא [ד]מסוכסכת הסכין[י] והבשר. ולשון סכסוך אנמשלי"ר בלע"ז כמו (ישעיה יט) וסכסכתי מצרים במצרים: **מורשא קמא מחליש.** עור ובשר לפני השני והשני בא ופוגע בסימן וקורעו: **חורפא דסכינא.** קודם שיגיע לפגם: **מחליש.** אטינבוש"ט בלע"ז כמו (כתובות דף עז.) חשלי דודי וכמו דחשלי מינייהו כלי זיין בפ' לפני אידיהן (ע"ז דף טז.). וכל עוקצי הפגם קורעין הן ואין חותכין בין בפוגעו בו ובין כשהוא יורד ממנו כך שמעתי וכן היא שהרי שנינו סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה ואפי' מסוכסכות קאמר מדקמפליג בחדא בין אוגרת למסוכסכת ובטובא לא מפליג ומשמע אפילו כל עוקציה לצד אחד לצד ראש הסכין והוליך ולא הביא אלמא בירידתו נמי קורע: **דקיימא ארישא דסכינא.** שכשהתחיל להוליך לא היה כח לסכין להחליש עד שעבר הפגם ואין כאן ספק שמא נגע העוקץ בסימן: **שחיטתו כשירה.** [ה]וכדאוקמא (ב) ברישא דסכינא וכשהוליך ולא הביא ואפ"ה לא ישחוט לכתחלה שמא יוליך ויביא: **עולה ויורד.** כגון שנפגמה פגם גדול והוחלקו העוקצים במשחזת והוי הסכין גמוך שם: **מסוכסכת פסולה.** אפי' דיעבד: **דמיא לסאסאה.** ארישט"א זקן השבלים שאינו חלק כך סכין שאין פיה חלק אבל פגם אין לה אשפר"א בלע"ז: **ושחטתם בזה.** בשאול כתיב ומדקאמר בזה ש"מ סכין בדק להם: **דכיון דאי נקב.** לוושט מיטרפא פשיטא דבעינן בדיקה דהא אי איכא פגם נקיב: **לא אמרו כו'.** ואין מקרא ילפינן לה: **בשימשא.** נותנים אותה בשמש ורואין בחודה. מ"ר. לישנא אחרינא הולך ומעמידה בשמש חודה למעלה ומסתכל בגליה של סכין ואם יש פגם בסכין ניכר הוא בצל שהחמה נכנסה בפגם: **במיא.** הופך חודה למטה ומוליכה על פני המים ונוגעה מעט ואם יש פגם עוקץ עושה כמין חריץ במים בהליכתה. ל"א הופך חודה למעלה ואוחזה בידו בשיפוע ראשה למטה ומטיף על חודה כאצבעו אם יש שם פגם [ו]נוטפים שם ואין יכולים לילך עד ראשה: **בישרא אכלה.** היא באה לחתוך בשר לפיכך עיקר בדיקתה בבשר או בריש לישנא או בבשר אצבעו אם בשר זה פוגע בפגם כן יפגע בו בשר הסימן אבל בדבר אחר לא הויא בדיקה שמא דבר קשה עובר על פגם קטן [ואינו חוגר] או דבר שהוא רך יותר מדאי נכנס לתוך פגם קטן אע"פ שאין פגם לקלקל הסימן: **אבישרא.** בשר האצבע: **ואתלתא רוחתא.** באמצע חודו ובצדדין שמא נפגם בעוקץ עובי חודה בצידה ונאחז הסימן בעוקץ ונקרע: **יישר.** יפה עשית: **וכן אמר רב כהנא.** דכך צריכה: [ז]כל היכא דאמר משמיה דפלוני לא שמעה ממנו אלא מאחרים שמע שקבלוה ממנו כי הא דרב אשי לא ראה את רבא מעולם כדאמר בעשרה יוחסין (קדושין דף עב:) יום שמת רבא נולד רב אשי: **אתלתא רוחתא לא צריכי.** ואם יש שם פגם בצידה לא איכפת לן דאין צידי הסכין נוגעין בסימן מכיון שנחתכו חודה של סכין הוא מתרווח לכאן ולכאן: **שחידודה קודם לליבונה.** קודם שיכוינה הסימן בליבון הוא נחתך בחידוד: **הא איכא צדדין.** [ח]שנכוו בצידי הסכין קודם שתגמר שחיטה והרי סימני טרפות נולדין בה כיון שהוושט נשרף. ואפ"ה קי"ל כרב אחא ורב כהנא ורב אשי וכולהו אמוראי דאמרי צריכא אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא ואם שכח ולא בדק קודם שחיטה בודק לאחר שחיטה: **ג' פגימות הן.** לשיעור אחד: **פגימת עצם בפסח.** לעבור עליה בלאו דעצם לא תשברו בו (שמות יב): **פגימת אוזן בבכור.** להיות בו מום לישחט עליו במדינה דתנן (בכורות דף לז.) נפגמה אזנו מן הסחוס. וה"ה לשאר מומין של פגימה הנזכרים שם וקמייתא נקט: **פגימת מום בקדשים.** נקבות כגון חטאת ושלמים שיש בהם פגימות שאינן נוהגות בבכור ודתנן התם בבכורות (דף לט:) נפגם [ט]הזובן בבכור או הערוה שפת בית הרחם של נקבה במוקדשין. ואיצטריך למנקט הכא לאשמועינן דאע"ג דלא מינכרא ביה פגימה כולי האי אפילו הכי שיעוריה בכדי שתחגור בה צפורן. ואי קשיא לינקט פגימת מום בקדשים וכולן בכלל דהא בכור בכלל כל הקדשים הוא אי תנא הכי ה"א ליפסל מהקרבה הוא [י]בכדי חגירת צפורן מיפסלא אבל מום גמור לא הוי לישחט עליו במדינה דמומין הרבה פוסלין בבהמה ואין הבכור נשחט עליהן כדתנן (שם דף מא.) ואלו שאין שוחטין עליהם לא במקדש ולא במדינה כו' ולהכי תנא פגימת אוזן בבכור שהוזכרה בבכורות לענין לישחט במדינה: **מזבח.** שנפגם פסול כדילפינן בשחיטת קדשים בפרק קדשי קדשים (זבחים דף נט.) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וגו' (שמות כ) וכי עליו אתה זובח אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר והאי עליו בשבילו הוא כלומר כשהוא במקומו:

שתחגור

עין משפט נר מצוה

קכו א (מיי' פ"א מהל' שחיטה הל"ו) סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' יח סעי' ה:
קכז ב מיי' שם הל"ד טוש"ע שם סעי' כ:
קכח ג מיי' שם הלט"ו וע"ז טוש"ע שם סעי' ד:
קכט ד ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעה"ה:
קל ז מיי' שם הל"ו טוש"ע שם סעי' ח:
קלא ח מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעי' ו:
ט [מיי' שם הלכה כו טוש"ע שם סעיף ג]:
קלב י מיי' שם הלכה כג טוש"ע שם סעי' ט:
קלג כ ל מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל"ב ופ"ב מהל' איסורי מזבח הל"א והל"ד ופ"ב מהל' בכורות הל"א טוש"ע יו"ד סי' שט סעי' ג:

שיטה מקובצת

א] כי איכא חדא פגימה מסוכסכת בשהוליך: ב] אפי' בירידתו כשהסימן: ג] ואחר לסופו ולשון אוגרת כמו אגרה: ד] ואינה אוגרת אלא מסכסכת הסכין: ה] שחיטתו כשרה וכדקייכא ברישא: ו] אם יש שם פגם המים נופלים: ז] ואינו חוגר בו או דבר: ח] הא איכא צדדין שנכוין בצדי הסכין: ט] התם בבכורות נפגם הזובן בבכור או הערוה דהיינו שפת בית הרחם של נקבה. וג"כ הזובן פי' נרתק שהביצים חבוי בו: י] ה"א ליפסל מהקרבה הוא דבכדי חגירת צפורן:

רבינו גרשום

אחת בזה ענין: עולה ויורד. סכין שאינו שוה בחידודו: דמיא לסאסא מאי. כלומר דדמי לשערי שבולת דאינו פגום ודמתחזי כפגום: פשיטא דכיון דכי ניקבה טרפה בעיא בדיקה כלומר כיון ששחטו בסכין פגומה דמי כמי שניקבה: במערבא בדקי לה במיא. היכי בדקי לה במיא שמשימין הסכין חודו במים והיכן שהמים נמשכין מחודו של סכין ודאי שם נפגם: א) ואתלת ריחתא כלומר לפיכך לא צריך לבדוק הסכין מצד זה ומצד זה אלא במקום חידודו: ופגימת אוזן בבכור שחשוב מום קבוע: ופגימת מום בקדשים. איכא דאמרי קדשים ממש ואיכא דאמרי בקדשים בקדשי המשכן דכתיב בהו תמים:

א) נראה דצ"ל הכא נמי בית השחיטה מרווח רווח כלומר לפיכך וכו'.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א ה"ג], ב) [צ"ל אלעזר], ג) [בשאלתות פרשת אחרי איתא הגירסא], ד) [לעיל יז:], ה) [צ"ל ואמרי נימני וכן כל הנהו אתלתא רוחתא הנזכרים לקמן גרסינן אתרי נימני פי' שני צדדי הסכין כ"ה בשאלתות], ו) [שבת צ. וש"נ], ז) [לעיל ח.], ח) צ"ל דבור אחד, ט) עיין רש"א, י) [הצפורן רש"ש], כ) [צ"ל לפני ד"ה יישר],

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שֵׂיֵהוּ וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תֶחֶטְאוּ לַייָ לֶאֱכֹל אֶל הַדָּם וַיַּגִּשׁוּ כָל הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחֲטוּ שָׁם:

שמואל א יד לד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והוא דקיימא וכו' ב"ה מכשירין היינו מפני: (ב) ד"ה שחיטתו כשרה וכדאוקמא דקיימא ברישא:

לעזי רש"י

אנמשלי"ר [אינמישליי"ר]. לסבך.
אטינבוש"ט [אטינביש"ט]. לרוות.
ארישט"א. זקן השבלים.
אשפר"א. מחוספס.

מוסף רש"י

מסוכסכת מרוח אחת. שלא נפגמה מב' לצדדין לגמרי (ב"ק ו.). **אלא מפני כבודו של חכם.** אע"ג שהטבח בקי בהלכות בדיקה (לעיל ט.). **יישר.** יפה אמרת (שבת סב:) ספיר קאמרת (פסחים נג: לקמן עה:). **ליבן.** באור. בלשון חכמים נקרא ליבון ובלשון הלועזים קורין באדמימי' (לעיל ח.). **שחיטתו כשרה.** ולא אמר טריפה היא ולא שחוטה (שם). **שחידודה קודם לליבונה.** מקדים וממהר לחתוך קודם שתכוה הבהמה מן האור (שם).